

ДВОСМИСЛЕНА ПРОВОКАЦИЈА ЗА ПРОДАВАЊЕ НА ИЛИНДЕНСКАТА ЕПОПЕЈА

Ако некој за нашата држава рече дека е земја на апсурди, не треба да се навредиме. Во државава доаѓаат и од неа заминуваат разни емисари, кои можат да ни кажат сè што сакаат, а ние тоа премолчно го прифаќаме, па макар и да е на штета на сопствениот народ. Наместо да ја преферираме вистината, им оставаме простор да манипулираат и да ја злоупотребуваат нашата историја. Во интерес на некакви си добрососедски односи се откажуваме од нашето, од националното, ги забораваме Македонците во соседните земји. Се откажуваме од сопствениот идентитет и од нацијата. Наместо политиката да им ја оставиме на политичарите, а историјата на историчарите, кај нас веќе одамна "политичарите знаат сè". Ке беше добро ако "нивното знаење" беше во корист на сопствениот македонски народ, а не да се залетуваат со изјави од кои последиците можат да ги трпат Македонците. Во тој контекст е и идејата за заедничко чувствување на Илинден на Македонија и на Бугарија, која ја промовираа премиерите Владо Бучковски и Сергеј Станишев.

оваа негова изјава не ѝ оди во прилог на македонската кауза, туку со неа се бугаризира националниот празник на Македонците. Колку и да бил, како што самиот вели, погрешно разбран, тој "пушти водичка", го опипа пулсот на народот, иако неговата изјава не наиде на одобрување.

ние Македонците да оставаме простор за негова манипулација и злоупотреба?

Поконкретно, австрискиот дипломат Алфред Рапапор, за Илинденското востание запишал: "Македонското востание од 1903 година, кое секогаш го носи славното име Илинден е и засекогаш останува голем настан, најголем во историјата на маке-

донската кауза, затоа што таа револуција, иако не беше ниту прва, ниту последна за Македонците, засекогаш ќе биде херојска епоха каква што за Србите се подвизите на Караѓорѓе, за Елините на Колокотронис, Мавромихалис и Мијулис за Бугарите од царството Бугарија незаборавното востание од 1876 година".

Ако еден странски дипломат вака го сфатил и ги оценил местото, улогата и значењето на Илинденското востание, тогаш зошто нашите политичари не сакаат да ја сфатат и да ја разберат вистината.

Зошто премиерот се истрча со таква изјава, а претходно не се заинтересира да го открие бугарскиот мотив за заедничко славање на Илинден?

"Понудата за заедничко славање на Илинден е политика на Бугарија дека Македонците се дел од бугарскиот народ. Познато е дека Бугарија, од создавањето на државата (1878) па до денес, нема ништо променето во однос на македонското прашање. За нив Македонците се Бугари, дел од бугарскиот народ. Тие и денес ја оспоруваат и ја негираат македонската национална самобитност. Државата ни ја признаваат, но не и народот, притоа се нуди опција дека ние сме еден народ во две држави", вели д-р Ванчо Ѓорѓиев, доцент на Институтот за историја при Филозофскиот факултет во Скопје, чија специ-

БУГАРСКИ ДОКУМЕНТ ОД 1906 ГОДИНА ЗА СОСТОЈБИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА И ВМОРО И БУГАРСКАТА ПОЛИТИКА КОН НИВ, ВАНЧО ЃОРЃИЕВ

Извештај за дејноста на "Второто политичко одделение" при Министерството за надворешни работи на Бугарија

"Од една турска Македонија, ние треба да создадеме една цела, неделива и бугарска Македонија".

"Автономијата, ако таа се оствари, нам не ни е потребна како одвлечен принцип на слободата. Таа, треба да биде или бугарска автономија или никаква".

"Голем ќе биде триумфот за бугарската идеја кога ние ќе успееме да ги откинеме посрбените Македонци од српските конзули и агитатори, за да ги впрегнеме во нашите задачи".

"Интернационалност во Организацијата не ќе рече прекинување на сите врски и одрекување од нашата народност, како што проповедаат некои диви социјалисти од типот на Сандански и на Чернопеев".

■ Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Ваквата идеја наиде на остри критики од страна на македонските историчари. Но, наместо Бучковски нив да ги обвинува дека се пречка за европските перспективи и да им порачува да излезат од рововите во кои се закопани, тој треба да седне и да подразмисли дека

ИЛИНДЕНСКОТО ВОСТАНИЕ Е МАКЕДОНСКО

Сепак, прашањето треба да го разгледаме и од еден друг аспект. Како може странци да знаат многу повеќе за македонскиот карактер на Илинденското востание, а

МАКЕДОН ОД БУГА

јалност е македонското револуционерно национално-ослободително движење, крајот на XIX и почетокот на XX век.

Барајќи ги корените за таквиот бугарски пристап кон Илинден и воопшто кон Македонија, Ѓорѓиев се осврнува на историскиот континуитет на бугарската политика кон Македонија. Притоа се повикува на Програмата на бугарската држава за нејзината пропаганда во Македонија од 1883 година. Во неа, меѓу другото, се вели: "Секој Македонец треба да е вдохновен со мислата дека во Софија се грижат за неговата судбина, за неговата сегашност и за неговата иднина". При тоа, Програмата налага дека со бугарското дејствување во Македонија "кај населението во Македонија треба да се пробуди и да се развие чувство на бугарска народносна самосвест".

"Од тогаш до денес во бугарската политика нема промена во сфаќањето и во третирањето на македонскиот национален идентитет и самобитност. Бугарите нудат

"Понудата за заедничко славење на Илинден е политика на Бугарија дека Македонците се дел од бугарскиот народ. Познато е дека Бугарија, од создавањето на државата (1878) па до денес, нема ништо променето во однос на македонското прашање. За нив Македонците се Бугари, дел од бугарскиот народ. Тие и денес ја оспоруваат и ја негираат македонската национална самобитност. Државата ни ја признаваат, но не и народот, притоа се нуди опција дека ние сме еден народ во две држави", вели д-р Ванчо Ѓорѓиев, доцент на Институтот за историја при Филозофскиот факултет во Скопје.

патни исправи, државјанства, визи... Ако го анализираме вториот дел од програмата каде се вели: 'да се пробуди и да се развие чувство на бугарска народна самосвест', ќе заклучиме дека тоа чувство секаде не било доволно пробудено, затоа сакале да го развијат," коментира Ѓорѓиев.

Тој објаснува и дека Бугарија перманентно се мешала

во сите македонски пројави и процеси, независно дали тие биле индивидуални или колективни. Во оваа смисла таа се мешала и во македонското револуционерно националноослободително движење. Сè тоа се правело со цел да му се даде бугарски карактер на востанието и да се стави под сопствена контрола. Доцент Ѓорѓиев нè потсетува и на изјавата на еден

од некогашните членови на ЦК на ТМОРО, Григор Попев, кој во врска со тоа рекол дека доколку не биле бугарските мешања во Македонија, жртвите би биле помалку, а ослободувањето на Македонија би дошло многу порано.

"За воспоставување на контрола врз македонското ослободително движење, Бугарија во 1904 година во рамките на Министерството за надворешни работи формирала специјално т.н. 'Второ политичко одделение', кое имало цел исклучително да се занимава со македонските работи и со Револуционерната организација. Анализите и сознанијата од оваа институција служеле како основа на бугарската Влада за градење на нејзината политика кон македонското прашање и Револуционерната организација. Токму затоа и расцепот во македонското движење во висок степен е резултат на проекциите од 'Второто политичко одделение'. Каква иронија? Бугарија, која перманентно докажуваше дека Македонците се Бугари, одеднаш во 1912 го-

СКО САМОУБИСТВО РСКА ЗАСЕДА

дина се одлучи на поделба на Македонија. Замислете, земјата која тврдеше дека македонското население е бугарско и дека Македонија е бугарска земја се согласи да ја дели Македонија и дел 'од своето' население, при тоа препуштајќи им го на Србите и на Грците за тие понатаму да го третираат како свое", коментира Ѓорѓиев.

Овој историчар вели дека заради Македонија, Бугарија доживеала неколку национални катастрофи, примерот во Балканските војни, во Првата, во Втората светска војна. Затоа ние треба да знаеме со кого си имаме работа, односно каква политика се водело и се води кон Македонија. Секоја чест на исклучоците, кои ја согледале реалноста и отстапуваат од бугарските националистички позиции.

"Бугарија сè уште како свој национален празник го прославува 3 март, односно Санстефанскиот мировен договор кога на хартија беше создадена една голема бугарска држава, која вклучуваше српски и албански територии и речиси цела Македонија. Дали со прославување на такви празници, кои асоцираат националистички побуди можеме да градиме добрососедска политика и може ли на ваков начин Бугарија да се стреми кон евроатлантското интегрирање? Токму овој момент најде на критика и кај Ханс Лотар Штепан, поранешен германски амбасадор во Македонија, во неговата книга "Македонскиот јазол". При тоа, тој потенцираше дека бугарското прославување на Санстефано претставува израз на територијални претензии, а тоа може да биде сериозен проблем за бугарското интегрирање во ЕУ. Неспомнато бугарските постапки се предмет на опсервации од надвор".

Сепак, ние би ја респектирале секоја иницијатива однадвор кога се упатуваат честитки за национални празници, кога таа е искрена, па дури и куртоазна. Но, прифаќањето на заедничко чествување со некој кој ви го опорува јазикот, нацијата и

идентитетот е еднакво на самоубиство.

"Илинденското востание е востание на македонскиот народ. Тоа е израз на неговата желба за сопствена национална држава. Востанието од 1903 година најголем интензитет имаше во Битолскиот револуционерен округ. Тоа почна на празникот Илинден и оттука е неговото именување. Во останатите делови од Македонија, востанието беше со послаб ин-

ВАНЧО ЃОРЃИЕВ

тензитет и во различни времиња. Така, во Серскиот округ тоа почна на празникот Крстовден. Тоа значи дека таму може да го именуваме како Крстовденско востание. Востанието во Одринскиот вилает, кој е надвор од Македонија почна на празникот Преображение. Токму поради тоа бугарската историографија го наметна именувањето на целото востание од 1903 година како Илинденско-Преображенско. Ако ја следиме таа логика ние сега треба да имаме Илинденско-Преображенско-Крс-

товденско востание. Никој не им пречи на Бугарите спокојно да го прославуваат Преображенското востание. Ние би се приклучиле кон честитките".

"Во секој случај изјавата на премиерот Бучковски ја сметаме за крајно лаичка. Пожелно е македонските политичари малку да ја поднаучат сопствената историја, бидејќи тоа ќе им биде од корист. Веруваме дека тоа нема да им претставува бремене за Ев-

на нивното непознавање на историјата, политиката, економијата, на непочитување на правото, на нивната неспособност. Кога би ги почитувале достигнувањата не само на историските, туку и на другите науки, како и своите граѓани, тие едноставно ќе се најдат во Европа", заклучува доцент Ванчо Ѓорѓиев.

ПОДМОЛНА И ДВОЛИЧНА ПОЛИТИКА

Бугарите присвојуваат сè што е македонско, а кон Македонците во Бугарија спроведуваат дискриминаторска политика и не им ги даваат основните човекови права, оние кои им следуваат според сите меѓународни документи и конвенции.

При својата посета на Р Македонија премиерот на Р Бугарија на новинарско прашање зошто Бугарија и покрај пресудата на Судот во Стразбур не ја регистрира ОМО "Илинден" ПИРИН одговори дека регистрацијата е работа на Судот, не на Владата, како и дека во Бугарија секој има еднакво право да се самоопределува.

Официјалната позиција на Бугарија е дека не постои македонско малцинство во нејзините граници. Оваа позиција повеќе пати јавно е декларирана.

"Почнувајќи од изјавата на претходниот претседател Петар Стојанов дека македонско малцинство не постои, минувајќи низ тврдењето запишано во барањето на 61 делегат за забрана на ОМО 'Илинден' ПИРИН дека фактички таков (македонски б.н.), етнос не постои и одбележувајќи го напишаното во пресудата на Уставниот суд дека во Република Бугарија нема оформен македонски етнос стигнуваме и до фактот дека досега ниту еден државен функционер никаде нема изјавено дека во Бугарија постои македонско малцинство. Ова не треба да се меша со признавањето дека има икс луѓе кои се изјасниле како Македонци. Според логиката на власта, од тоа не следува дека тие се етничко

или национално малцинство, бидејќи според јазични, историски и други научни објективни (бугарски) критериуми овие луѓе се исти со Бугарите. На истата основа се базира и негирањето на македонската нација, култура, историја и јазик воопшто: има луѓе кои се самоопределуваат како Македонци, но објективно тие се Бугари. Властите во Бугарија директно го негираат правото на самоопределување на Македонците со тоа што одбиваат да го признаат резултатот од нивното изјаснување: нивното постоење како нација во Р Македонија и како малцинство во Р Бугарија. Притиснати од надвор владините претставници (како премиерот во случајот) секогаш се извлекувале со општи изјави дека секој има право слободно да се самоопредели во Бугарија и како доказ ги предочуваат резултатите од последниот попис. Меѓутоа, фактот што на пописот илјадници луѓе успеаја да се самоопределат како Македонци не е заслуга на државата која направи сè што беше во нејзина власт тоа да го спречи и да ја минимизира бројката на Македонците, и која на крај, и покрај резултатот, одбива да го признае постоењето на македонското малцинство. Затоа прашањата кои се поставуваат пред бугарските функционери би требало да бидат: признавате ли македонско малцинство и им ги давате ли малцинските права на припадниците на тоа малцинство. Објективниот одговор е: НЕ! Да се тврди дека им се почитуваат правата на припадници на едно не само непризнато туку официјално негирано малцинство значи поигрување со несреќната судбина на Македонците во Бугарија. Во Бугарија нема ниту една радиоемисија на македонски јазик, нема предавања на телевизијата на македонски и за Македонците (но има голем број отворено антимакедонски емисии), во ниту едно бугарско училиште нема предмет македонски јазик и македонска историја, во ни-

ту еден бугарски универзитет нема катедра за македонски јазик или историја. Во весниците се користи крајно некоректен и навредлив јазик кон Македонците и редовно им се нарушува правото на одговор. Не е познато властите да имаат преземено било што за да го спречат крајно нетолерантниот однос кон припадниците на македонското малцинство во бугарското општество. Но, тие

гарија се петте пресуди, кои Судот за правата на човекот во Стразбур ги донесе против Бугарија во последните пет години (четири од кои во последните 8 месеци).

Тврдењето дека Владата не може да се меша во работата на Судот е принципиелно точно, но се однесува за некоја друга земја, не за Бугарија каде Судот целосно е зависен од волјата на власта. Да потсетиме дека ОМО 'Илин-

ката на неопходни членови за регистрација на партија од 50 во 1990 година на 500 во 1998 г. до 5.000 во 2005 година?

Одговорот на премиерот Станишев е само уште една потврда за решеноста на Владата да не менува ништо во однос на дискриминационата политика која ја спроведува кон Македонците на своја територија. И на крај, категорично ја осудуваме идејата за заедничка прослава на националните празници на Македонците од двете држави. Забележете, станува збор само за македонските национални празници. Во услови кога властите во Бугарија ги спречуваат на своја територија Македонците да ги одбележуваат истите празници и кога продолжуваат да го негираат постоењето како на македонското малцинство во Бугарија, така и на македонската нација воопшто, е најмекко кажано неморално да бараат заедничко празнување со Македонија. Дури и кога Бугарија би се откажала од антимакедонските ставови, таква заедничка прослава е непотребна. Но, во денешните услови овој акт е штетен за македонската самобитност, а од страна на Бугарија е злонамерен, што доволно се илустрира со фактот дека Бугарија инсистира на заедничко славење само со Р Македонија и со никој друг свој сосед, макар со сите да има безброј доприноси историски точки. Ние целосно и сестрано ја поддржуваме климата на пријателство и соработка меѓу двете земји, како и грижата за правата на малцинствата, што повремено се демонстрира. Европската иднина на Балканот е без алтернатива. Но, таа иднина треба да се гради со меѓусебно почитување и приципиелно однесување, со примена на европските и на општочовечки вредности, а не со подмолна и дволична политика, кршење на правата на човекот и дискриминација на малцинствата, како што практикува сегашната Влада во Р Бугарија", вели Стојко Стојков, копретседател на ОМО ПИРИН.

СТОЈКО СТОЈКОВ

редовно создаваат проблеми со одбележувањето на националните празници од страна на Македонците во Бугарија и наоѓаат безброј причини за да не дозволуваат регистрација на македонски партии. Најдоброто што може да се каже е дека од страв пред Европа престанаа да ги тепаат јавно македонските активисти (што не пречи тајно да ги бркаат од работа).

Објективен критериум за тоа колку се почитуваат правата на Македонците во Бу-

ден' ПИРИН беше забранета на иницијатива на б1 делегат, иницијатива која пред Уставниот суд ја поддржаа Обвинителството и Министерството за внатрешните работи, односно Владата. Така што изјавата на господинот Станишев е обична лага и формално извлекување од потребата да се даде одговор на прашањето зошто упорно се одбива регистрација на македонски партии и организации во Бугарија. Би можеле да додадеме и зошто постојано се зголемува број-